

Sveučilište u Zagrebu
Tekstilno – tehnološki fakultet

Završni rad

**MARILYN MONROE – MODNA IKONA XX. STOLJEĆA
ANALIZA I REVITALIZACIJA**

NINO SABLIC

Zagreb, travanj 2017. godine

Sveučilište u Zagrebu
Tekstilno – tehnološki fakultet
Zavod za dizajn tekstila i odjeće

Završni rad

**MARILYN MONROE – MODNA IKONA XX. STOLJEĆA
ANALIZA I REVITALIZACIJA**

Doc. dr. sc. KATARINA NINA SIMONČIĆ

NINO SABLJIĆ, 9782/TMD

Zagreb, ožujak 2017. godine

TEMELJNA DOKUMENTACIJSKA KARTICA:

Zavod za dizajn tekstila i odjeće

Modul: Modni dizajn

Broj stranica: 50

Broj slika: 28

Broj literaturnih izvora: 35

Članovi povjerenstva:

1. Dr.sc. Silvia Kalčić, predsjednik
2. Doc.dr.sc. Katarina Nina Simončić, član
3. Dr.sc. Martinina Ira Glogar, član
4. Doc.art. Paulina Jazvić, zamjenik člana

Datum predaje:

SAŽETAK

Ovaj završni rad naziva " MARILYN MONROE – MODNA IKONA XX. STOLJEĆA ANALIZA I REVITALIZACIJA" je podijeljen u tri tematske cjeline – život i djelo Marilyn Monroe, modu 50-ih godina te utjecaj marilyn Monore i filmske industrije na modu. Posebno je opisana tematska cijelina u postuku izrade haljine za završni rad. Završni rad obuhvaća dio biografije Marilyn Monore sa posebnim osvrtom na nju kao modnu ikonu i inspiraciju dizajnerima koja traje još i danas.

KLJUČNE RIJEČI: IKONA, MODA, DIZAJN, DIZAJNER, GLAMUR DJEVOJKA, PIN-UP DJEVOJKA

SUMMARY

This final thesis called "MARILYN MONROE - FASHION ICON OF THE 20th CENTURY - ANALYSIS AND REVITALIZATION " is divided into three thematic sections - the life and work of Marilyn Monroe, the fashion the 50s and the influence of Marilyn Monore and film industry on fashion. In a separate topic is described the procedure of making the dresses for the final thesis. The final thesis includes part biography of Marilyn Monore with special a reference to her as a fashion icon and inspiration to designers that still continues even today.

KEY WORDS: ICON, FASHION, DESIGN, DESIGNER, GLAMOUR GIRL, PIN-UP GIRL

SADRŽAJ

1.	UVOD	1
2.	KRATKA BIOGRAFIJA	4
2.1.	Rođenje i djetinjstvo	4
2.2.	Ikona stila na ekranima i fotografijama	6
2.3.	Predstavnica svoga vremena	14
3.	MODA 50-IH I OSVRT NA PIN-UP DJEVOJKE	16
4.	MARILYN MONROE KAO MODNA IKONA	20
4.1.	Najznačajnije haljine Marilyn Monroe	24
4.2.	Šminka i kozmetika	31
5.	POST MARILYN I UTJECAJ MARILYN MONROE NA KULTURU	34
5.1.	Oponašatelji u šoubiznisu	34
5.2.	Filmski zapisi	38
5.3.	Marilyn kao inspiracija dizajnerima	39
6.	POSTUPAK IZRADA HALJINE UZ ZAVRŠNI RAD	41
7.	ZAKLJUČAK	48
8.	LITERATURA	49

1. UVOD

Marilyn Monroe bila je filmska superzvijezda američkih i svjetskih ekrana druge polovice dvadesetog stoljeća. Ona je među prvima *prokrijumčarila* seksualnu iskrenost na ekrane, zračila je dobrom i zdravom seksualnošću i pozivala na erotsko iskustvo. Postala je simbol seksa, za mnoge anđeo seksa.

«Simbol seksa postaje stvar, a ja ne volim biti stvar. Ali ako već moram biti simbolom nečega, radije bi bila simbolom seksa nego ičeg drugog.»¹ Tu je izjavu Marilyn Monroe dala nekoliko tjedana prije smrti.

Bila je ona i modna ikona. Nametnula se vremenu svojom odjećom koja nije skrivala nego isticala svu ljepotu njezina tijela. Dobro odjevenu i dobro građenu, krasilo ju je nešto posebno čvrsto i ugodno. Njezina je odjeća bila pažljivo dizajnirana s ciljem da naglasi sve njezine divne obline – na oduševljenje muške Amerike i muškaraca diljem svijeta. S njezinim modnim likom žene su se rado identificirale. Poticala ih je na to da promijene svoju psihu, da prihvate vlastitu seksualnost i da promijenjenim načinom odijevanja izraze ljubav prema svojem tijelu i seksualnosti svoga bića.

U istraživanju detalja života Marilyn Monroe od njezina rođenja pa do misteriozne smrti te u promatranju njezinih fotografija i izgleda odražava se nastojanje da se u ovome radu prikaže moda 50-ih godina u Americi i Europi, pojava *pin-up* djevojaka, utjecaj filmskih platinastih ljepotica na modu njihova vremena, uloga i važnost dizajnera i kostimografa, kozmetičara i šminkera za uspjeh pojedinog filma i lika u filmu te njihov utjecaj na modu određenoga razdoblja i na modne trendove.

Osobit je cilj rada bio osvijetliti trag koji je u širem kulturnom smislu Marilyn Monroe ostavila iza sebe mijenjajući poimanje tjelesnih ideala ženske ljepote svojeg vremena, a također vremena koje je došlo poslije nje. Dotaknute su pojave suvremenih interpretacija Marilyn Monroe i pokušalo se odgovoriti na pitanje što Marilyn Monroe čini toliko zanimljivom i privlačnom da i 54 godine nakon njezine smrti izložba njezinih najintimnijih predmeta privlači publiku.

Deseci tisuća ljudi posjetili su 2016. godine u Londonu izložbu pod nazivom *Legacy of a Legend (Nasljeđe legende)* znatiželjni da više saznaju o svakodnevnome životu Marilyn

¹ Mailer Norman, Marilyn Monroe – biografija, izdavač: Prosvjeta – Alfa, Zagreb, 1974. godina, str. 246.

Monroe.² Razgledali su izložene stvari Marilyn Monroe, od Gucci adresara s imenima svih tada slavni osoba, preko odjeće i obuće koju je voljela nositi te privatnih pisama, pa do bijelog klavira, kultne haljine iz filma *Seven Year Itch* (*Sedam godina vjernosti*), perlica iz filma *Neki to vole vruće*, raznih umjetnina, nakita, kozmetike i predmeta kojima se služila.

O njoj se snimaju filmovi i repriziraju se stari, a njezin nas lik podsjeća na sebe s brojnih reklama kozmetičkih i drugih proizvoda te s panoa diskografskih i filmskih studija.

Nije bilo poteškoća s izborom literature za ovo istraživanje, jer su o Marilyn Monroe pisali nakon njezine smrti najpoznatiji američki književnici, mnogi pisci i novinari, povjesničari i sociolozi. Osobito je zanimljiva romansirana biografija Marilyn Monroe koju je napisao Norman Mailer, slavni američki pisac. Knjigu je započeo riječima: «I tako mislimo na Marilyn koja je bila svačija ljubav s Amerikom...»³

Njegovom literarnom oku nije promaknulo ništa što je bilo vezano za njezino djetinjstvo i djevojačko doba, za karijeru modela i filmsku karijeru, za odnose s muškarcima, osobito za odnose s onom trojicom muškaraca za koje je bila udana. On se kritički koristio opisima i citatima mnogih drugih autora koji su o njoj pisali za njezina života i nakon njezine smrti, izbjegavao je brojne izmišljotine i laži o njezinu životu odvajajući pouzdane podatke od *podataka* proizašlih iz zlobe ili laži. U Mailerovoj biografiji o Marilyn umjetnik je pisao o umjetniku. Slijedio je strpljivo uvijene staze Marilynina života smještajući taj život u kontekst povijesnih i društvenih zbivanja Marilynina vremena.

U istraživanju je korištena i knjiga autora Donnelleya Paula pod nazivom *Marilyn Monroe* (izdavač: Profil International d.o.o., Kaptol, Zagreb, 2004.). Ona počiva na iskazima bar pedesetak prijatelja i suvremenika Marilyn Monroe. Autor u njoj iznosi niz podataka iz Marilynina života od rođenja pa do smrti, popise filmova snimljenih u razdobljima od 1947. do 1951. godine, zatim onih u kojima je prepoznata kao dobra glumica snimljenih u 1952. godini te popis filmova u kojima je igrala glavnu ulogu, napokon shvaćena ozbiljno.

Zanimljivo je bilo čitati o teorijama vezanim za njezinu čudnu smrt, kao i napraviti uvid u najbolje i najgore filmove Marilyn Monroe i redatelje s kojim je voljela raditi, kao i uvid u podatke o tome gdje su sada i što se dogodilo s nekima od glavnih osoba iz Marilynina života nakon njezine smrti.

² <http://www.dcch.co.uk/Marilyn-Monroe-Legacy-of-a-Legend-Exhibi>

³ Mailer Norman, Marilyn Monroe – biografija, Prosvjeta –Alfa , Zagreb 1974.

Informativna je bila i biografija Marilyn Monroe iz pera glasovite američke novinarke *New York magazina* i *As magazina*, gospođe Glorie Steinem, ilustrirana brojnim fotografijama holivudskoga foto-žurnalista George Barrisa. Biografija obuhvaća razdoblje života Marilyn Monroe dok je ona bila Norma Jeane.

Autor Anthony Summers pokušao je govoriti o tajnom životu Marilyn Monroe, Antonio Mancinelli o nezaboravnome modnom stilu Marilyn Monroe (modna kutija), Jessica Bailey tvrdi u svojoj knjizi da Marilyn Monroe nije zaboravljena, a Paul Duncan o legendi piše kao o filmskoj ikoni. O Marilyn Monroe kao modnoj ikoni napisala je nekoliko rečenica potkrijepljenih ilustracijama Marie Clayton u knjizi pod nazivom *Marilyn Monroe Unseen Archives*.

Za obradu te teme nije, međutim, valjalo je primijeniti metodu direktnog promatranja mnogobrojnih filmova Marilyn Monroe i njezinih bezbrojnih fotografija skupljenih u tematske zbirke (neke su navedene) ili, najčešće, razbacanih po mnogim časopisima, novinskim člancima, kalendarima i internetskim stranicama. Na isti način dobiveni su i podaci o mnogim suvremenim interpretatorima Marilyn Monroe. U ovome je radu neposredno promatranje najvažnija metoda istraživanja Marilyn Monroe kao modne ikone. Bilo je nužno dati nekoliko njezinih fotografija kojima je ona u svojim najslavnijim ili za nju i njezino poimanje ženske mode u tipičnim odjevnim predmetima. Takvih je fotografija 23.

Zaključci su rezultat promatranja obuće i odjeće koju je Marilyn Monroe nosila i načina na koji je to činila kao model i kao lik u pojedinome konkretnom filmu. Bilo je prijeko potrebno proširiti istraživanje na osobe koje su kreirale modele za nju i za likove koje je glumila te sve smjestiti u vrijeme kojemu je Marilyn Monroe pripadala.

Slika 1. Portret Marilyn iz 1953. godine kada je bila na vrhuncu svoje karijere; izvor Internet www.mogujatosama.rs

2. KRATKA BIOGRAFIJA

2.1. Rođenje i djetinjstvo

Marilyn Monroe rođena je u utorak 1. lipnja 1926. godine u 9.30 sati u losanđeleskoj Općoj bolnici.⁴ Bila je treće dijete majke Gladys Pearl Monroe, dvadesetčetverogodišnjakine koja je radila kao montažerka filmskih negativa u Consolidated Film Industries. Dijete koje će poslije postati slavno pod imenom Marilyn Monroe upisano je kao Norma Jeane. Dijete je rođeno izvan braka, a tko je otac i dalje je dvojbeno. (slika 2.)

⁴ <http://www.biography.com/people/marilyn-monroe-9412123>

Slika 2. Malena Norma Jeane; Marilyn Monroe UN HOMMAGE PHOTOGRAPHIQUE, Benjamin DeWalt, Hors Collection, Chine 2008, str. 143

Norma je od svoje trinaeste godine držala na zidu sliku popularnoga glumca Clarka Gablea i lagala svojim prijateljima da je upravo on njezin otac.

Uz to što je rođena kao nezakonito dijete, Marilyn Monroe po majci potječe iz obitelji u kojoj su česte bile duševne poremećenosti. Najveći dio Marilynina života njezina je majka provela u ludnici. Djetinjstvo Marilyn Monroe bilo je mizerno, ali ipak ne toliko kakvim su ga nastojali prikazati holivudski reklamni agenti, a ponekad i ona sama.

Provela ga je kod raznih skrbnika, zatim u sirotištu, kod prijatelja svoje majke i kraće vrijeme sa samom majkom.

U vrijeme puberteta počelo je zanimanje dječaka za Marilyn Monroe, ali i njezino za odjeću i obuču te za kozmetičko dotjerivanje. Počela je nositi što manje kupaće kostime, najuže džempere, koristila se šminkom i ružom i svakim pomagalom koje je isticalo njezinu ljepotu. Veliko zanimanje dječaka za Normu Jeane te strah od njezinih mogućih psihičkih kriza (kao u majke i predaka) naveli su njezine skrbnike da je s njezinih petnaest godina udaju za *dečka iz susjedstva*⁵(slika 3.).

⁵ <http://www.biography.com/people/marilyn-monroe-9412123>

Slika 3. Norma Jeane i Jim Dougherty, Santa Catalina, 1943. David Thomson : Marilyn Monroe A Life in Pictures, izdavač Pavilion str. 2

2.2. Ikona stila na ekranima i fotografijama

U travnju 1944. godine Norma Jeane dobila je posao u tvornici Radio Plane u mjestu Van Nuys u Kaliforniji. Tamo ju je otkrio vojni fotograf David Conover, koji je dobio zadatak da fotografira žene koje iz pozadine potpomažu američke ratne napore. Kad su 2. kolovoza 1945. godine objavljene, slike mlade Norme izazvale su pravu senzaciju. Objavljene su u *Laffu*, *Peeku* i *Seeju*.⁶ Marilyn je poslije taj uspjeh komentirala riječima: «Staviti djevojku u radno odijelo isto je što i staviti je u usku odjeću – ako, dakako, djevojka zna kako treba nositi radno odijelo.»⁷

Započela je njezina blistava karijera foto-modela. Doprinos je dao i fotograf David Conover navodeći je da mu pozira u tijesnim puloverima i kupaćim kostimima snimajući fotografije u koloru. Pojavila se na naslovnica časaopisa *U.S. Camera* (slika 4.) *Pageant* i *Prade*.

⁶ <http://www.biography.com/people/marilyn-monroe-9412123>

⁷ Mailer Norman, Marilyn Monroe – biografija, izdavač: Prosvjeta – Alfa, Zagreb, 1974., str. 59.

Slika 4. Mlada Norma Jeane, Marie Clayton : Marilyn Monroe Unseen Arhives, Paragon, Indonesia 2005, str 21

Norma Jeane ubrzo je bila pozvana na probno snimanje u 20TH CENTURY FOX. S tim je studijem potpisala ugovor, koji je, s prekidima i obnavljanjima, potrajao do konca njezina života. U studiju je u početku *venula*. Do prvoga snimljenog filma prošle su tri godine neaktivnosti, šest godina prošlo je do snimanja filma koji ju je proslavio, *Muškarci više vole plavuše*, a do snimanja slavnoga filma *Sedam godina vjernosti* čak devet. Dugo su u studiju bili slijepi za njezine glumačke vrijednosti. Uglavnom su je smatrali *glupom plavušom*.

Naravno, postala je *plavuša, blondina, medenoplava, zlatokosa, pepeljasto plava, platinastoplava* – uglavnom *plava*. Holivudski frizeri kratko su je podšišali i ondulirali, a kosu stilizirali prema gore. Ime joj je promijenjeno u Marilyn Monroe. U početku glumačke karijere snimila je nekoliko beznačajnih filmova kojima u gledatelja nije postigla neki znatniji dojam. Takav je bio i film Columbia Picturesa *Ladies of the Chorus – Dame iz zbora* (slika 5.).

Slika 5. Scena iz filma *Dame iz zбора*, 1948. godine, Clayton Marie: Marilyn Monroe Unseen Arhives, Paragon, Indonesia 2005 str. 25

Međutim, prekretnicom u njezinu glumačkom životu postao je film *Sve o Evi* (slika 6.).

Slika 6. Scena iz filma *Sve o Evi*, Duncan Paul F.X. Feeney : Movie Icons Monroe, izdavač Taschen, Köln 2006. str.44

Bez glumačkoga angažmana, u filmskom studiju Marilyn Monroe bila je tek treća rezerva Foxovih plavojki. Izvan studija ona se posvetila snimanju fotografija i u javnosti je bila poznatija kao foto-model nego kao filmska glumica. Tako je 1949. godine pozirala i gola za fotografa Toma Kelleyja, za što joj je isplaćeno 50 dolara. Ta i druge Kelleyjeve fotografije danas su u filmskoj umjetnosti jedne od najglasovitijih fotografija svih vremena. Za

spomenutu je fotografiju Marilyn Monroe pozirala ispružena na izgužvanome crvenom baršunu, a na pitanje novinara je li imala što na sebi dok je pozirala za te provokativne fotografije, Marilyn je odgovorila da je imala *radio*. Često je, kao *pin-up* djevojka, bila i na naslovnicama *Playboy-a*.

Tek je film *Muškarci više vole plavuše* (*Gentlemen Prefer Blondes*)⁸, snimljen u studenome 1952. godine, donio Marilyn golem uspjeh. U njemu je glumila glavnu ulogu umjesto dotadašnje *kraljice glamura* Betty Grable. Njezina interpretacija pjesme *Dijamanti su djevojčini najbolji prijatelji* (*Diamonds Are A Girl's Best Friend*) (slika 7.) osvojila je tadašnji svijet, ali i danas je popularna. Inspirirala je Madonnu i brojne druge suvremene glazbenike.

Sliak 7. Marilyn u filmu *Muškarci više vole plavuše* dok pjeva poznatu točku *Dijamanti su djevojčini najbolji prijatelji*, Paul Duncan, F.X. Feeney : *Movie Icons Monroe*, izdavač Taschen, Koln 2006. str.91

Nakon toga velikog uspjeha zaredali su njezini glasoviti filmovi. Godine 1953. Marilyn je, zajedno sa slavnom Lauren Bacall i Betty Grable, glumila u filmu *Kako se udati za milijunaša*

⁸ [https://en.wikipedia.org/wiki/Gentlemen_Prefer_Blondes_\(1953_film\)](https://en.wikipedia.org/wiki/Gentlemen_Prefer_Blondes_(1953_film))

(*How To Marry A Millionaire*)⁹. Za svjetsku premijeru toga filma Marilyn se u garderobi studija uređivala i dotjerivala u platinasto i bijelo. Priprema za njezino pojavljivanje na svečanosti trajala je šest sati i dvadeset minuta, što vjerno ilustrira postupak stvaranja modne ikone. Najprije su joj izveli trajnu ondulaciju, zatim izbijelili i obojili kosu te je počešljali. Lice joj je izmijenjeno, izvučene su joj linije oko očiju, na usta joj je stavljen visoki sjaj, napudrana su joj ramena. Njezina haljina dizajnirana je tako da je izrađena od bijele čipke, bila je obrubljena krepdešinom boje tena, a u haljinu je utkano na tisuće šljokica. Imala je visok struk koji je zavojito tonuo ispod grudi kako bi ih što više otkrio. Oko zlatnog pojasa visjela je dugačka vrpca od bijelog baršuna. Dugačke rukavice gotovo su potpuno prekrivale ruke, do iznad lakta. Stola joj je stavljena oko ramena. Imala je muf u kojem je držala desnu ruku, a lijevom je držala dugački veo (slika 8.).

Slika 8. Marilyn na premjeri; Clayton : Marilyn Monroe Unseen Archives, Paragon, Indonesia 2005, str. 135

⁹ https://en.wikipedia.org/wiki/How_to_Marry_a_Millionaire

Sljedeće, 1954. godine Marilyn se udaje za američkoga sportskog idola, bejzbolaša Joea DiMaggia. On je u rujnu 1954. godine bio zgranut oduševljenjem nekoliko tisuća Njujorčana koji su klicanjem popratili svaku scenu u kojoj je zrak iz podzemne željeznice podigao Marilyninu suknju otkrivajući do gaćica njezine krasne noge. Ta je kulturna scena snimljena za film *Sedam godina vjernosti* (*The Seven Year Itch*)¹⁰. (slika 9.).

Slika 9. Marilyn za vrijeme snimanja slavne scene u New Yorku, Marie Clayton : Marilyn Monroe Unseen Archives, Paragon, Indonesia 2005, str. 143

Godine 1954. Marilyn je glumila u dva filma koja nisu postigla veliki uspjeh. Bila je to *Rijeka bez povratka* (*River Of No Return*) s Robertom Mitchumom i *Zabava je najljepši posao na svijetu* (*There's no business like showbusiness*). U potonjem filmu nosi crne gaćice i suknju za flamenco sprijeda otvorenu, pa se svaki put kad je podigla nogu činilo kao da pokazuje stidne dlačice.

Dana 3. svibnja 1956. godine započinje snimanje novoga filma pod nazivom *Autobusna stanica* (*Bus Stop*)¹¹. Istodobno s početkom snimanja toga filma, u kojem je pokazala svoje

¹⁰ https://en.wikipedia.org/wiki/The_Seven_Year_Itch

¹¹ [https://en.wikipedia.org/wiki/Bus_Stop_\(1956_film\)](https://en.wikipedia.org/wiki/Bus_Stop_(1956_film))

glumačke sposobnost, započela je i njezina romanca s Arthurom Millerom, slavnim američkim dramskim piscem. Amerika je pričala da se Veliki Američki Mozak oženio Velikim Američkim Tijelom.

Slijedilo je u Londonu snimanje sa sir Laurenceom Olivierom adaptacije drame Terencea Rattinga pod nazivom *Princ i plesačica (The Prince And The Showgirl)* .

U srpnju 1958. godine Marilyn je najavila snimanje svojega najpopularnijeg filma – komedije s Billy Wilderom pod naslovom *Neki to vole vruće (Some Like It Hot)*.

Odmah potom snima film s glasovitim francuskim glumcem, pjevačem i zavodnikom Yvesom Montandom *Daj da se volimo (Let's Make Love)*

Nakon toga uslijedio je film za koji je scenarij napisao muž Marilyn Monroe Arthur Miller pod nazivom *Nepriлагоđeni*. Bio je to posljednji potpuno dovršeni film Marilyn Monroe (slika 10.).

Slika 10. Paul Duncan, F.X. Feeney : Movie Icons Monroe, izdavač Taschen, Koln 2006. str.162

Marilyn i Miller rastali su se 20. siječnja 1961. godine, na dan inauguracije predsjednika Johna F. Kennedyja. Američkom je predsjedniku tada već slavna superzvijezda Marilyn Monroe otpjevala pjesmu *Happy Birthday* na njegovoj rođendanskoj proslavi organiziranoj u dvorani Medison Square Gardena pred dvadeset tisuća gostiju. Marilyn je izašla na pozornicu u bijeloj bundi od hermelina ispod koje se ukazala blistava večernja haljina boje šampanjca s 2500 ušivenih *rhinestones* i otpjevala: *Sretan rođendan, dragi Predsjedniče!* onako kako nikad prije nije pjevala. Kennedy je u svojem govoru na svečanosti duhovito

rekao da: «Sada kada mi je gospođica Monroe otpjevala *Sretan rođendan!*, mogu se povući iz politike.»¹²

Devet dana nakon zabave snimila je poznatu scenu za film pod nazivom *Nešto se mora i pružiti* (*Something's Got To Give*) u kojoj skače u bazen i pliva gola golcata (slika 11.).

Slika 11. Na snimanju filma „Nešto se mora i dati“ izvor Internet www.pinterest.com

Marilyn Monroe umrla je 5. kolovoza 1962. godine. Sahranjena je na groblju Westwood Village Memorial Parku u Los Angelesu.¹³

Je li Marilyn Monroe izvršila samoubojstvo barbituratima – što je vjerojatno s obzirom na to da se više puta pokušala ubiti – ili je slučajno uzela mnogo više barbiturata od dopuštenoga – kao i često do tada – ili je ubijena ? – neće se nikad doznati.

¹² <https://www.youtube.com/watch?v=EqolSvoWNck>

¹³ <http://themarilynmonroecollection.com/marilyn-monroe/>

2.3. Predstavnic svoga vremena

Marilyn Monroe je nakon smrti ušla u legendu kao kulturna i modna ikona i kao suštinski američki seks-simbol.

Pojavila se u vrijeme kad je Amerika bila između Korejskoga i Vijetnamskoga rata. To je bilo vrijeme društvenih i kulturnih promjena, vrijeme metamorfoze američkog društva iz puritanskoga i suzdržanoga u nekonformističko. U tijeku je bila seksualna revolucija, a žene su se borile za svoju emancipaciju i veća prava. U takvoj društvenoj klimi sazrelo je vrijeme da Amerika prihvati njezinu golotinju i njezin jasan stav da ljudsko tijelo, bez obzira na položaj u kojem se privremeno našlo, ne može biti ugroza moralu društva.

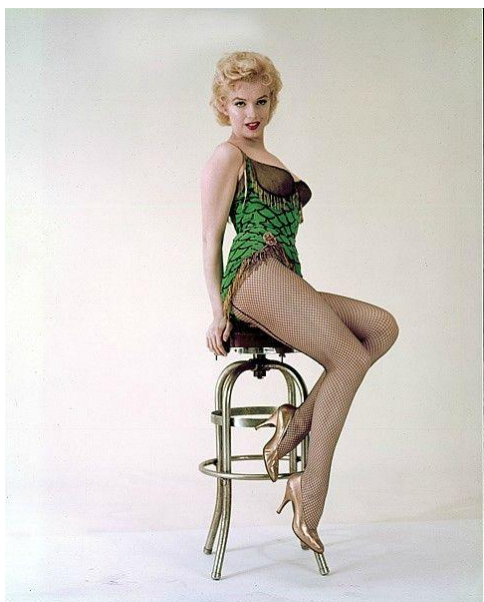
Moda i žene promijenile su svoj izgled. Prošlo je vrijeme Grete Garbo i njezinih skromnih dekoltea. Prošli su i dani Betty Grable s njezinim nogama od milijun dolara i izazovnim leđima u stegnutom kupaćem kostimu. Došlo je vrijeme isticanja tijela i seksa, došlo je vrijeme mode koju promovira Marilyn Monroe zaljubljena u svoje tijelo, u priljubljene haljine u koje jedva stane ili koje se dižu pri prolasku metroa i pokazuju noge i tijelo do struka. S fotografija ona gleda vlažnih poluzatvorenih napućenih usana, a filmska je kamera dugo prati kako kreće lelujavim hodom u tijesno priljubljenoj haljini od satena.

Odjeća joj je odimala sjajem ističući njezinu fizičku ljepotu i sve obline njezina krasnoga tijela. Nedužno i sramežljivo je pobuđivala čeznutljivost te želju za seksom. Bilo je lako i prirodno identificirati se s njom.

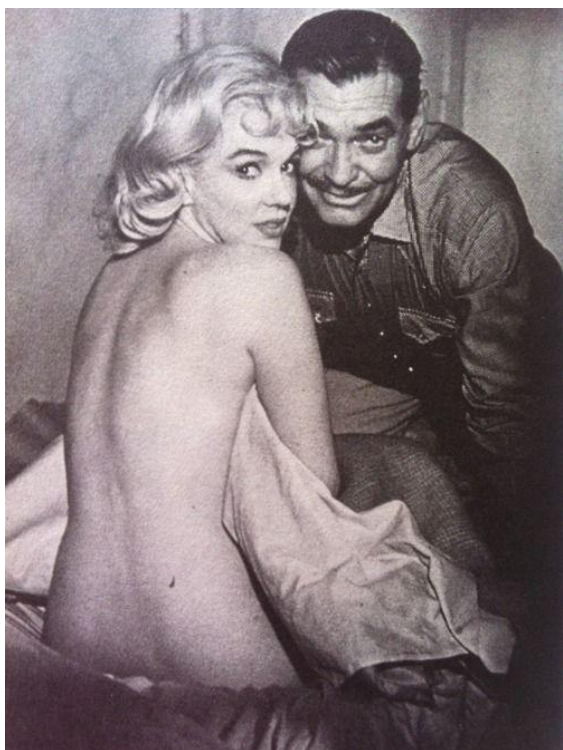
Dvije fotografije u nastavku teksta ilustriraju njezinu opijenost vlastitim tijelom.

Slika 12. Norman Mailer : Marilyn Monroe Biografija, izdavač Prosvjeta – Alfa, Zagreb 1974. str 3

Slika 13. Kostim iz filma „Autobusna stanica“ izvor internet www.pinterest.com

Slika 14. Scena iz filma, izvor Internet www.pinterest.com

3. MODA 50-IH I OSVRT NA PIN-UP DJEVOJKE

Prije opisa mode 50-ih godina neophodno je osvrnuti se s nekoliko rečenica na promjenu mode do koje je došlo tijekom Drugog svjetskog rat.

Zbog rata i ratnih zbivanja promijenjena je uloga žena u društvenom životu. Muževi su bili na ratištima diljem zemalja, a žene su ih morale zamijeniti u poslu, posebno u industriji namijenjenoj ratnim potrebama. Rad u tvornicama zahtijevao je da se žene praktično odijevaju, a nedostatak materijala i opća štedljivost uvjetovali su skromnu i jednostavnu modu toga vremena. U proizvodnji odjeće nastojalo se koristiti što manje tkanina i proizvoditi što univerzalniju odjeću. Proizvodnja za ratne potrebe prouzročila je nestašicu svile i najlona. Koža je bila rijetka pa se obuća izrađivala od platna, a potpetice i unutrašnjost cipele od drveta i pluta. Najlonke su bile rijetkost, pa su žene stvarale iluziju najlonki iscrtavanjem šava na čarapama od različitih krema. Žene su na posao, gdje su zamjenjivale muškarce, počele nositi muške hlače, a nedugo zatim počela je i proizvodnja ženskih hlača koje su ubrzo postale odjeća za svakodnevne aktivnosti. Ženske hlače u to vrijeme imale su visoki struk te dugmad ili patent sa strane.

Suknje i haljine imale su dužinu do koljena, često su bile uskog struka s remenom, a kopčale su se sprijeda. Nosile su se haljine na jednu naramenicu s nesimetričnim rubom. Večernje su haljine također bile jednostavne, neukrašene i kratke, a suknje za večernji izlazak izrađivane su od satena i kombinirale su se s čipkastom bluzom. Ramena su postala istaknuta. Najpopularnija je boja bila izrazito plava, a odjeća se ukrašavala raznim vojničkim obilježjima.

U modu su ušle posebne kućne haljine koje su žene nosile pri obavljanju kućanskih poslova i, općenito, za boravka u kući te neformalnih posjeta.

Sportska odjeća postala je jako popularna, osobito kratke pamučne hlačice i kombinezon za vruće dane.

Godine 1946. predstavljen je svijetu i prvi *bikini*. Nastao je i postao hit u Francuskoj. U drugim državama i Americi nije bio osobito popularan sve do 1953. godine, kada se francuska glumica i francuska modna ikona Brigitte Bardot pojavila u Cannesu u svojoj *bikiniju*.

Došlo je i do promijene frizura. Kosu je trebalo zaštititi od mogućeg zapetljavanja u stroju, pa su žene, praktične kakve jesu, počele nositi marama ili mrežice za kosu. Mrežica je postala modni trend. Kosu su žene plele u pletenice ili su rabile ukosnice, a u modu je došla i kratka kosa, tzv. *bob- frizura*.

Važna se promjena desila i u dizajnerskoj profesiji. Budući da je Europa bila u ratu, a Pariz, dotadašnji modni svjetski centar, bio je okupiran, američki dizajneri bili su prisiljeni dizajnirati svoje originalne kreacije i tako se Amerika pretvorila u svjetsku prijestolnicu odjeće i mode, osobito sportske.

Nakon završetka Drugoga svjetskog rata, već 1947. godine, pojavio se modni dizajner Christian Dior¹⁴. Svojom kolekcijom pod nazivom *The New Look* on će donijeti promjenu u modi.

Taj je konkretan događaj bio uvod u modu 50-ih godina, a kolekcija predstavlja pravu suprotnost racionalnoj i strogoj modi prethodnih – ratnih – godina. U prvome redu Dior je za svoje kreacije koristio mnogo tkanine, ramena na njegovim haljinama nisu naglašena, nego su naglašeni kukovi i grudi, struk je stegnut, a suknje široke i stegnute u struku. Isticanjem ženskih oblina Dior je uveo u modu figuru pješčanog sata. Dior i njegova moda nisu odmah prihvaćeni nego tek nakon nekog vremena, i to najprije u Americi, gdje nije bilo nestašice tekstila i tkanina.

Christian Dior doveo je svojim kreacijama odjeće do revolucije u modi. Ratnu i skromnu odjeću četrdesetih godina zamijenila je elegantna i glamurozna odjeća pedesetih. Obnovila se i povećala proizvodnja odjeće i materijala, koji su postali pristupačniji. Prestala je potreba za najlonom, materijalom koji se koristio u prvom redu za izradu padobrana i druge ratne opreme, pa počinje velika uporaba najlona kao materijala za izradu donjega rublja, bluza i sportske odjeće. Umjetna svila i pamuk koriste se za izradu kupaćih kostima.

Svaka je žena imala u garderobi barem jednu popularnu haljinu bez naramenica sašivenu od tafta (svilene, glatke i šušlave tkanine), ali i od čipke, mreže, tila i šifona, satena, a ponekad i od najlona.

Hlače su postale sastavni dio ženske garderobe, a nosila su se i vrlo ženstveno krojena ženska odjela s uskim strukom i naglašenim bokovima. Modna dizajnerica Coco Chanel

¹⁴ https://en.wikipedia.org/wiki/Christian_Dior

kreirala je svoju verziju odijela, opuštenijih i udobnijih. Pojavljuju se „*midi*“ suknje i „*midi*“ haljine, ali su u modi i haljine normalne dužine. Haljine se nose s pregačom, i one za svaki dan, ali i one za neformalne posjete.

U modu su ušle uske „*pencil*“ suknje, a među obožavateljicama „*pencil*“ haljine bila je i Marilyn Monroe. U modu ulaze i bluze s *Petar Pan* kragom, *polo* majice, uske haljine i trikoi.

Umjesto najčešće tmurnih boja u ratnim godinama, u modu se vratila živa **boja** i pojavili su se „*printovi*“. Na haljinama i suknjama pojavljuje se cvijeće raznih boja, zatim točkice (crvene, modre ili bijele) te pruge različitih dimenzija i boja. Na rubove sukanja našivaju se razni ukrasi i motivi. Kaputi, suknje i haljine obojeni u su živim bojama, crvenim ili narančastim tonovima. Tako maštovita odjeća tražila je i modne dodatke: narukvice, šešire, torbice i nakit. Rukavice su sezale do lakta ili zapešća, šeširi i kape bili su manji i pastelnih boja te s mrežicom s prednje strane. K tome treba dodati da su ukras bile u to vrijeme vrlo popularne *mačkaste* naočale raznih boja i veličina. U modu ih je unijela Brigitte Bardot, a poslije i Marilyn Monroe.

Promijenile su se i frizure. Mlade su djevojke zavojele dugu kosu i nosile *konjski rep*, a kratka kosa bila je uvijena na krajevima, a isto tako bile su uvijene i kratke šiške.

Na cipelama su se nosile visoke potpetice, osobito za posebne prilike. Imale su zaobljen vrh s otvorom za prste, tzv. „*peep toe*“ cipele.

Važan dio modne kulture 50-ih godina bila je *pin-up girl*. Naziv je nastao od engleske riječi *pribo*st i riječi *djevojka*. Radi se o američkom izrazu za djevojke izrazite ljepote, za upadljive krasotice. Njihove su se fotografije objavljivale u filmskim i sličnim časopisima, iz kojih su ih mladići izrezivali i pribijali na zid. Bile su to zapravo *Pleyboyeve* zečice svog vremena odnosno glamurozni modeli, manekenke i filmske glumice. One se, radi motivacije i utjehe, pojavljuju u časopisima i na posterima namijenjenim vojnicima na bojišnicama u Drugome svjetskom ratu koji su ratovali daleko od svog doma.

Pin-up djevojke i danas su u modi i simbol su ženstvenosti i pritajenog seksepila. O tome svjedoči modni stil kraljice burleske Dite Von Teese. Za popularizaciju *pin-up* djevojaka zaslužena je i glumica Betty Grable sa svojim filmom *Pin Up Girl* snimljenim 1944. godine.

Pin-up djevojke prikazivali su slikari koji su slikali žive modele izrazito lijepog izgleda uhvaćene u nekom nezgodnu ili neprimjernu položaju. Primjerice, djevojci se zakači haljina za ogradu pa joj vide se crne najlonke s natom i *halter*. Kao *pin-up* djevojka pojavljuje se i

Bettie Page, glumica koja nije bila lijepa kao Betty Grebble, ali je imala *ono nešto* što se za vrijeme rata, i u pedesetim godinama, dopadalo mladim vojnicima. Može se reći i da je Marilyn Monroe u svojoj karijeri foto-modela pozirala kao *pin-up* djevojka .

Moda 50-ih godina prošloga stoljeća bila je, kao reakcija na godine i modu u razdoblju Drugoga svjetskog rata, glamurozna, ženstvena i ekstremno elegantna.

Naravno, nakon toga stiže novo vrijeme, vrijeme modnoga bunta, slobodnoga duha i smjelosti. Mladi ljudi odbijaju tradicionalnu modu, a *hippie* kultura uvodi boemski i opušteni stil odijevanja. Siluetu pješčanog sata zamjenjuje haljina ravnoga kroja. Mary Quant dizajnira *mini suknju*, koja je bila oko 15 cm iznad koljena i ona ulazi u modu kao simbol mladosti, slobode i emancipacije žena. Stigla je ubrzo zatim i *micro suknja*, koja je bila još i kraća. Pojavile su se najlonke s gaćicama i ostale u modi do današnjih dana. Na modnu scenu stupaju modsice – žene koje se oblače muškobanjasto, u muške hlače, košulje i ravne cipele. Predstavnica te mode i ideal tadašnje moderne djevojke postala je Twiggy, iznimno mršava osoba s velikim izražajnim očima.

Neke od važnijih modnih ikona nakon 50-ih godina bile su glumica Audrey Hepburn, koja je zračila gracioznošću i jednostavnošću, prva dama Amerike Jackie Kennedy, čiji je modni stil činila mješavina pariške elegancije i američkog sportskog stila te Brigitte Bardot, francuska seksi glumica, poznata po njegovanju vrhunskoga osobnog stila.

4. MARILYN MONROE KAO MODNA IKONA

Marilyn Monroe postala je filmska zvijezda u 50-im godinama. U to je vrijeme potražnja za zvijezdama sasvim opala i studiji više nisu mogli, kao prije pojave televizije i televizijskih serija, stvarati filmske zvijezde samo mijenjajući glumicama izgled u platinaste plavojke.

Prošlo je *zlatno* doba Hollywooda i njegovih platinastih ljepotica, što je usko povezano s prestankom ekonomske depresije, povećanjem zaposlenosti i dostupnošću zarade od koje se moglo živjeti te sa smanjivanjem razlike između bogatih i siromašnih. I dalje pojedinac u Americi sanja o bogatstvu. Ipak svatko ima mogućnost živjeti pristojno od svog rada, školovati djecu, zdravstveno se zbrinjavati... Nestaju drastične ekonomske razlike i potreba da se u kinu za sitan novac traži utjeha i da se u njemu, sa stotinama drugih ljudi u mraku, doživljava nesvakidašnje iskustvo prekrasnoga lica glumice na platnu, platinasto plave kose, glumice u satenskoj haljini, koja dočarava svijet bogatih.

To zlatno doba Hollywooda s platinastim ljepoticama počelo je u 30-im godinama prošloga stoljeća, a vrhunac je doživjelo u filmovima iz 40-ih i 50-tih godina.

Prva plavojka bila je Betty Grable, glumica koja je karijeru započela jako rano, 1929. godine, i dugo ostala na tronu kao najglamuroznija glumica Hollywooda. Ona je bila *broj jedan pin-up* djevojka na svijetu za vrijeme Drugoga svjetskog rata. Smatralo se da, uz Marlene Dietrich, ima najljepše noge na svijetu. Bila je i najbolje plaćena glumica u to vrijeme. Glumila je 1953. godine s Marilyn Monroe u glasovitome filmu *Kako se udati za milijunaša*, a posljednji je film snimila nekoliko godina poslije. Partnerica joj je opet trebala biti Marilyn, ali je ona odbila ulogu smatrajući skript vrlo lošim.

Druga glasovita platinasta ljepotica bila je Jean Harlow, koja je već sa 19 godina postala poznata kao *svježa* i nova plavuša – novi seks-simbol. U vrijeme kad se ona pojavila žene nisu nosile platinasto plavu kosu, jer se smatralo da je takvo bojanje kose vulgarno i primjereno samo kurtizanama i prostitutkama. Nakon Jean Harlow u modu ušla je platinasto plava kosa, pa su i ugledne dame bojale kosu u plavo. Nju su, često, optuživali da je «droljasta» i da nije dobra glumica. Unatoč tome, publika ju je obožavala iako je i ona primijetila nentalentiranost glumice. U većini filmova nije nosila grudnjak, za razliku od Marilyn Monroe, koja ga nije skidala ni kad je spavala, a haljine su joj bile najčešće toliko uske da nije mogla sjediti u njima, nego se za snimanja koristila posebnom konstrukcijom kao naslonjačem za odmor. Studio je od Jean Harlow zahtijevao da boji kosu u plavo svaki tjedan

kako bi izgledala da je prirodno platinasto plava. Velike probleme imala je sa šminkom, jer je imala alergijske reakcije, ali to nikoga nije zanimalo. Najpoznatija rečenica koju je izgovorila u filmu *Suzy* iz 1936. godine bila je, citira se: «Ne boj se za mene, plavuše nikada nisu u bankrotu.»¹⁵ Ta rečenica objašnjava i razlog pojave platinastih ljepotice na ekranu. One su, naime, donosile studijima veliku zaradu.

Platinaste holivudske plavuše nesumnjivo su znatno utjecale na modu vremena u kojem su živjele i radile. Ne samo da su utjecale na ideal ljepote i na popularnost boje kose, one su inspirirale i modne dizajnere u izradi njihovih kolekcija. Haljine koje su u filmovima i na premijerama svojih filmova one nosile bile su predmet znatiželje i komentara milijunskoga auditorija. Danas su prijenosi svečanosti dodjele Oscara i glasovitih filmskih festivala među najgledanijim emisijama na malim ekranima. Kamere prate dolaske slavni glumaca i drugih slavni osoba, a gledatelji slušaju komentare o tome tko je dizajnirao njihovu odjeću i obuću. Platinaste su plavuše svojim likom na brojnim slikama i posterima *prodavale* proizvode, od cigareta, krema, šminke i sapuna pa do bizarnih proizvoda.

Osim spomenutih platinastih ljepotica takva je bila i slavna *burleskna kraljica* Mae West. Ona nije imala ljepotu Marilyn Monroe ili koje druge glumice zlatnog doba Hollywooda, ali je zračila prisutnošću na ekranu i pobuđivala je potrebu u ljudi da gledaju njezine filmove. Bila je, kao i Marilyn, vrlo duhovita, zabavna i zanimljiva. U jednoj sceni filma *Night after Night* ona skida bundu od bijeloga lisičjeg krzna ispod koje se vidi srebrna haljina sašivena od stotinjak *pajeta* i dijamantna ogrlica oko vrata, a na komentar garderobijerke «Bože moj, koji dijamanti!» ona odgovara: «Bog nije imao veze s time!»¹⁶

Skлонost Hollywooda glumicama plavojkama nije nikada prestala. Neki su slavni režiseri *bili slabi* na plave glumice i samo su takve angažirali u svojim filmovima. Primjer je Alfred Hitchcock, koji je obožavao plavuše kao što je bila Doris Day, Kim Novak, Eva Marie Saint, Tippi Hedren i Grace Kelly. U *Prozoru u dvorište* Grace Kelly nosi predivnu crno-bijelu haljinu sa stegnutim strukom i puno podsuknji u kojoj se šepuri po stanu svojeg prijatelja ljubavnika. Pojavljuje se 1955. godine ponovno u bijeloj haljini bez naramenica izrađenoj od slojevitog svilenog muslina pastelne bijele boje, opuštene strukture, koja pri glumičinu hodanju proizvodi dojam kao da glumica pleše.

Marilyn Monroe, mada već u plavo obojene kose, godinama je čekala svoju priliku da je Fox *ubaci* u film. Bila je, naime, tek treća rezerva aktualnih plavuša. Kad ju je predsjednik

¹⁵ Film *Suzy*, 1936. godina, distributer Metro Goldwyn Mayer

¹⁶ Film *Night after night*, 1932. godina, distributer Paramount Pictures

kompanije 20th Century Fox otkrio na jednome primanju za vlasnike kinematografa i kad je upozorio Zanucka na zanimanje što ga je Marilyn Monroe izazvala u prikazivača filmova, Zanuck je naredio da Marilyn mora biti: «Ugurana u svaki film koji je u proizvodnji, a može upotrijebiti seksi-plavušu»¹⁷. U Hollywoodu se proizvodilo malo filmova u kojima se «ne može upotrijebiti seksi-plavuša.»

Važno mjesto na putu Marilyn Monroe do statusa ikone mode svakako su imali njezini dizajneri, umjetnici koji su za nju i likove koje je glumila kreirali odjeću i obuću.

Njezin odnos s njima bio je najčešće prijateljski i vrlo blizak, što je i razumljivo s obzirom na to da su oni, u prvom redu, trebali dobro poznavati njezine fizičke predispozicije i želje kako bi ih mogli prilagoditi potrebama uloge u filmu koju je glumila ili pak potrebama kakvoga javnog nastupa.

Među prvima koje treba istaknuti svakako je William Travilla.¹⁸ Bio je bliski prijatelj Marilyn Monroe, rođen je 22. ožujka 1920. godine u Los Angelesu, gdje je i umro od raka 2. studenoga 1990. godine. Diplomirao je na Sveučilištu Woodbury, a počeo je raditi u Hollywoodu u 1941. godine. Bio je oženjen glumicom Donom Drake, s kojom je imao kćer Niu. Uglavnom je radio za studio Twentieth Century Fox u kojem je ostvario nekoliko kreacija nagrađenih Oskarom. Prvoga Oscara dobio je za kostime u filmu *Avanture Don Juana* izrađene za tada popularnog glumca Errola Flynna, a potom za kostime u filmu Elije Kazana *Viva Zapata*. Nominiran je bio za Oscara za tri od osam filmova u kojima je bio kostimograf Marilyn Monroe.

On je kreirao najpoznatiju haljinu u povijesti filma, onu koju je Marilyn Monroe nosila na sebi dok je stajala na ventilacijskim rešetkama u New York Cityju, a pri svakom prolasku podzemne željeznice haljina se dizala oko nje. Fotografija toga događaja postala je sinonim za Marilyn Monroe samu. U kasnim 70-im godinama prošlog stoljeća Travilla je počeo raditi na televiziji i sedam je puta bio nominiran za nagradu Emmy. Nagrada mu je dodijeljena 1980. i 1985. za izvrsnu kostimografiju za serije.

William Travilla skupio je zbirku haljina najslavnijih glumica za koje je kreirao odjeću, među kojima su i haljine Marilyn Monroe, i izlagao ih na svjetskim izložbama. Slavna haljina iz filma *Sedam godina vjernosti* prodana je 2011. godine za nevjerojatnih 4.600.000,00 USD.¹⁹

¹⁷ Mailer Norman, Marilyn Monroe – biografija, izdavač: Prosvjeta – Alfa, Zagreb, 1974.

¹⁸ https://en.wikipedia.org/wiki/William_Travilla

¹⁹ <http://www.express.co.uk/pictures/galleries/3601/Most-expensive-movie-memorabilia-ever-sold-in-picture/Marilyn-Monroe-The-Seven-Year-Itch-dress-sold-82363>

Sljedeći slavni dizajner koji je od 1960. godine radio za Marliyn Monroe bio je fjorentinski modni dizajner i političar Don Emilio Pucci, Marchese di Barsento – Emilio Puuci – pripadnik jedne od najstarijih plemićkih obitelji iz Firence, gdje je živio i radio u palači Pucci.

Bio je poznat po geometrijskome „*printu*“ i kaleidoskopu jarkih boja koje je koristio u izradi odjeće i svilenih marama. Dizajnirao je odjeću za sve poznate talijanske glumice, zatim za Jackie Kennedy, a u novije vrijeme za Madonnu. Marilyn Monroe je i pokopana u zelenoj Pucci haljini.

Osim spomenutih dizajnera, kao kostimograf i voditelj Marilynine garderobe za njezine filmove najčešće se spominje Charles LeMaire. Često je surađivao s Williamom Travillom , Michaelom Woulfom, Dorothy Jeakins, Bertom Hendricksonom i Orryjem - Kellyjem. Ovaj potonji bio je ugledan australsko-američki kostimograf s tri osvojena Oskara. Dizajnirao je odjeću za mnoge filmove sa statusom klasičnih filmova , kao što je *Casablanca* , te je radio za gotovo sve velike glumice.

Haljine za Marilyn Monroe radio je i slavni dizajner Jean Luis, Francuz po podrijetlu, koji je od 1936. godine živio i radio u Americi. Točnije, kreirao je odjeću za gotovo svaku zvijezdu u Hollywoodu. Nominiran je za 13 Oskara. Bio je poznat po svojem jednostavnom a elegantnom dizajnu. On je kreirao glasovitu pjenušavu haljinu za Marilyn Monroe koju je ona nosila kad je pjevala predsjedniku SAD-a Johnu Kennedyju *Sretan rođendan, gospodine Predsjedniče*. Poznat je po brojnim drugim kreacijama, ali najviše po dizajnu **Carnegie**, kompleta napravljenog od sakoa i olovka suknje – to je bila prva američka modna marka, kreirana 1937. godine.²⁰

Prvog dizajnera, Lylea R. Wheelera, dobila je Marilyn Monroe u filmu *Sve o Evi*.

Osim posebnih dizajnera koji su stvarali pojedinačnu odjeću za Marilyn Monroe, na izbor njezine odjeće djelovali su i dizajneri koji su općenito svojim modnim kolekcijama utjecali na modne pravce svoga vremena. Bio je to Christian Dior, zaslužan za pravac kojim je krenula moda 50-ih godina, zatim Pierre Balmain, poznat po ženstvenim i elegantnim kreacijama, Charles James, kreator spektakularnih i raskošnih haljina osobitih konstrukcija i izuzetnih kombinacija boja, Cristobal Balenciaga, koji je akcent na haljinama pomaknuo sa struka, Jacques Fath, poznat po velikom korištenju kože kao materijala te nezaobilazna i slavna Coco Chanel, koja je u 50-im godinama predstavila i danas popularnu Chanel torbicu.

²⁰ <http://www.glamamor.com/2014/10/JeanLouis-Biography.html>

4.1. Najznačajnije haljine Marilyn Monroe

Marilyn Monroe i dan-danas se, 54 godine nakon smrti, smatra ikonom stila jer je njezin stil bezvremenski. Nosila je neke od najdojmljivijih odjevnih predmeta 20-og stoljeća. Sva njezina odjeća bila je napravljena tako da istakne njezino tijelo, koje je kao da ga je, kažu, modelirao sam Michelangelo. Bila je visoka 166 cm, kile su joj varirale i imala je problema s težinom. Mjere su bile idealne i od nje potječe pojam *idealne mjere*: opseg grudi 95 cm, opseg struka 62 cm i opseg bokova 92. Od tih mjera nastao je pojam *idealne mjere*: 90-60-90.

Marilyn Monroe je u svakodnevnom životu često nosila isto ono što je nosila u filmovima. Kao i većina glumica iz tog vremena, posuđivala je odjeću u garderobi studija, a sama je imala samo nekoliko vlastitih haljina, hlača i majica te cipela i nakita. Njezina intimna odjeću posuđena iz garderobe studija često se izlaže na izložbama diljem svijeta i pobuđuje velik interes posjetitelja. Jako je voljela nositi haljine dizajnera Williama Traville, koji joj je bio i bliski prijatelj, i pred kraj života one dizajnera Emilija Puccija.

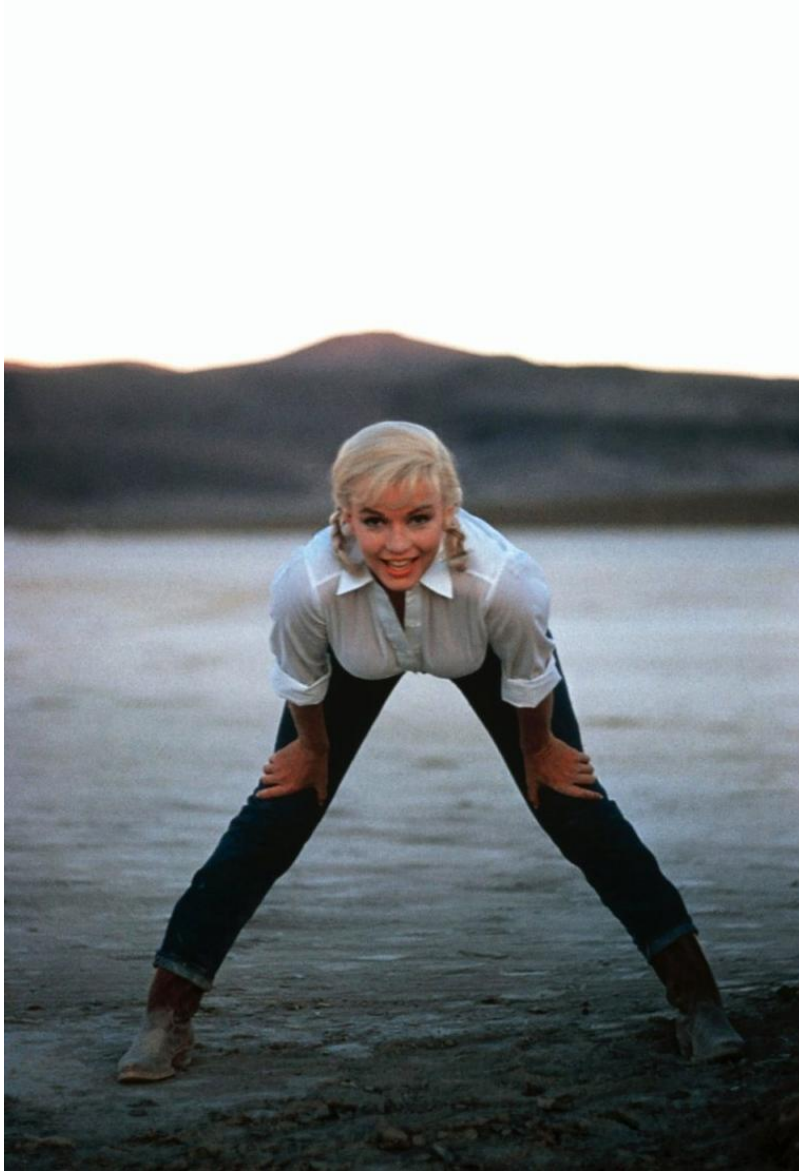
Cipele je nosila uglavnom one Salvatora Ferragama, a bile su izrađene po njezinoj mjeri.

Zapamćena je ponajviše po sljedećoj odjeći:

- *T-shirt* majicama koje su nosili 1951. godine glumci Marlon Brando u filmu *A Streetcar Named Desire* i James Dean 1955. godine u filmu *Rebel Without A Cause*. Marilyn ih je nosila, međutim, znatno ranije, već krajem 40-ih godina, što se vidi na njezinim ranim fotografijama dok je još bila foto-model. Nosila je majice nekoliko brojeva manje kako bi na njoj bile što uže i kako bi isticale njezine grudi.
- Nosila je i *traperice*. Yves Saint Laurent je izjavio: «Da sam bar ja izmislio traperice. One imaju izgled „**modesty**“, seksi su i jednostavne – nadam im se u mojem ormaru.»²¹ U traperice je bila odjevena u gotovo svim scenama filma *Rijeka bez povratka*, ali time nije baš bila oduševljena. Bilo je to prvi put u njezinoj karijeri da je igrala ulogu drugačiju od uobičajene uloge seksi-plavuše. Za nju u tom filmu kažu da je pokazala sve, a zapravo se nije vidjelo ništa. Slična se stvar dogodila kad je 1961. godine snimala film *Nepriлагоđen* (slika 15.), a snimanje posljednje četvrtine filma provela u trapericama, traper-jakni te bijeloj bluzi.

²¹ Antonio Mancinelli: Fashionbox The Immortal Icons of Style, izdavač Thamer & Hudson, Rim, 2010., str. 71

Međutim, i ta jednostavna odjeća pridonijela je njezinu seksi-izgledu. U svakodnevnome životu često je nosila traperice i u njih se preoblačila nakon premijera svojih filmova na kojima je nosila raskošne haljine.

Slika 15. Na snimanju filma „Neprilagođeni“ Marilyn je nosila bijelu košulju, traperice i kaubojske čizme, Antonio Mancinelli: Fashionbox The Immortal Icons of Style, izdavač Thamer & Hudson, 2010. Rim str. 70

- Kupaćim kostimima *bikinijima*, koji su u to vrijeme smatrani skandaloznim kupaćim odjevnim predmetom. Bikini se nezadrživo proslavio kad su ga počele nositi holiwudske glumice, i to ponajviše Marilyn Monroe, a zatim i Rita Hayworth i Jayne Mansfield. Marilyn je početak svoje karijere foto-modela zabilježila poziranjem u *bikinijima* visokog struka karakterističnim za kasne četrdesete i rane pedesete godine. Na privatnim fotografijama nastalim za vrijeme braka s

Arthurom Millerom zabilježena je kako nosi jednodijelne kupaće kostime, a poslije, 1960. godine, snimljena je u Nevadi u *bikiniju* boje kože s gaćicama izrazito niskoga struka.

Slika 16. Na snimanju filma „Neprikladni“ u Nevadi, nakon plivanja u Pyramid jezeru 1960-te godine Antonio Mancinelli: Fashionbox The Immortal Icons of Style, izdavač Thamer & Hudson, 2010. Rim str. 129

- „*Pencil*“-*suknjama* kreiranim u sklopu najpoznatijeg trenda svih vremena koji se desio 50-ih godina prošlog stoljeća, kada je Christian Dior, 1947. godine, prezentirao svoju kolekciju *New Look* i kao alternativa širokim suknjama pojavila se uska suknja, tzv. „*pencil*“ -*suknja* . Kako je Marilyn voljela i inače nositi odjeću pripijenu uz tijelo, često je odijevala upravo „*pencil*“ -*suknju*, koja je pokazivala njezino savršeno tijelo (slika 17.).

Slika 17. Marilyn 1952, Izvor Internet www.pinterest.com

- *Halter Dress* haljini, koju je Marilyn prvi put odjenula u filmu *Niagara* snimljenom 1952. godine. Poznato je da je izrazito voljela nositi haljine tog tipa, jer su joj otkrivale napudrana ramena, leđa, naglašavala joj grudi i struk. Tog je tipa bila i stalno

opisivana bijela svilena, plisirana haljina koja se smatra najpoznatijom haljinom ikada nošenom u filmu zbog scene u kojoj Marilyn, spašavajući se od užasne vrućine u New Yorku, staje iznad ventilacijskog sustava te joj se haljina diže iznad struka pri svakom prolasku podzemne željeznice i tisuće prolaznika i obožavatelja uživa u pogledu na njezine gole noge. Poznata je i posebna zlatna haljina potpuno plisirana s dubokim V izrezom do struka. Dizajnirao ju je William Travilla .

Slika 18. Marilyn u New Yorku za vrijeme snimanja jedne od najpoznatijih scena ikada snimljenih na filmu. Izvor Internet www.pinterest.com

- *Ružičastoj haljini s rukavicama* iz filma *Muškarci više vole plavuše* napravljenoj od ružičastog satena i s crnom podstavom koja se vidjela dok je Marilyn plesala. Za plesnu točku u istom filmu isprva je bio predviđen kostim samo od nakita, ali je to studiju bilo previše *golo*, pa je Travilla napravio ružičastu haljinu, koja podsjeća na poklon. Za razliku od studija, Marilyn je kostim od nakita smatrala izvrsnim te ga je 1954. godine nosila na jednome društvenom događaju upriličenome u povodu otvaranja jedne draguljarnice u New Yorku. Travilla je također 1953. godine kreirao bijelu haljinu identičnu ružičastoj, ali je bila bez mašne na stražnjici (slika 19.).

Slika 19. Scena iz filma „Muškarci više vole plavuše“ izvor Internet missmonroes.tumblr.com

- *Maloj crnoj haljini*, koju je prva s uspjehom predstavila Audrey Hepburn u filmu *Sabrina* i *Doručak kod Tiffanyja*. Takva haljina postala je svjetski poznata, a kreirao ju je dizajner Givenchy. Marilyn je često nosila malu crnu haljinu, a svakako je najpoznatija ona koju je nosila u filmu *Neprilagođeni* (slika 20.) iz 1960. godine. Haljina je bila rezana ispod grudi kako bi ih što jače naglasila, izrazito je uska i seže do koljena. Vlada mišljenje da u svojoj garderobi malu crnu haljinu mora imati svaka žena.

Slika 20. Za vrijeme snimanja filma „Neprilagođeni“ 1960-te godine Antonio Mancinelli: Fashionbox The Immortal Icons of Style, izdavač Thamer & Hudson, 2010. Rim str 13

- *Korzetima*, koje je nosila svakodnevno i bili su dio njezine intimne garderobe. Najpoznatiji je onaj iz filma *Autobusna stanica* tirkizno zelene boje, a poznat je i korzet iz filma *Muškarci više vole plavuše*, i to zbog toga što je scena s glumicom u

korzetu izrezana iz filma. Korzet je nosila i u filmu *Rijeka bez povratka*, koji ju je stezao u struku.

- *Trench coat balonerima*, koje je popularizirala Marlene Dietrich u filmu *A Foreign Affair* 1948. godine. Marilyn Monroe ih je nosila u filmovima *Princ i plesačica* i *Daj da se volimo*. Naravno, baloneri su bili iz poznate kuće Burberry.

4.2. Šminka i kozmetika

Norma Jeane ,kasnije Marilyn Monroe, nedvojbeno je bila prirodno lijepa djevojka koja je već u pubertetu spoznala važnost kozmetičkog dotjerivanja, pa je tu vještinu tako savršeno svladala da su je poštovali i najbolji holivudski stručnjaci make-upa. Već zarana koristila se šminkom i ružom i svakim kozmetičkim pomagalom koje je isticalo njezinu ljepotu.

S vremenom ne samo da je postala legendarna superzvijezda, seks-simbol i modna ikona nego i poznata kao ikona make-upa, jer je posvećivala je veliku pažnju make-upu, a tehniku je usavršila u tri faze.

Imala je svoga osobnog vizažista, Allana Snydera zvanog Whitey, kojeg je upoznala još u ranom razdoblju svoje filmske karijere i njihov je odnos prešao u izrazito blisko prijateljstvo. Jednom prilikom je izjavila: «Ako umrem prije tebe, moraš me našminkati za moju sahranu.»

Allan Whitey Snydera rođen je 7. kolovoza 1914, a preminuo je 16. travnja 1994. Jedan je od najpoznatijih holivudskih vizažista, a slavu je stekao baš po tome što je bio osobni vizažist Marilyn Monroe, od njezinih prvih filmova do posljednjega. Bio je vizažist u oko 50-ak filmova i nekoliko TV-emisija.²²

Dotjerivanje i izgled Marilyn Monroe mijenjao se samo u nekim sitnicama, što je ovisilo o modi koja se s vremenom mijenjala. Njezin savršeni make-up vidljiv je u nekoliko scena krupnoga plana prvog filma snimljenog u boji, *Niagare*, a bio je osobito važan i došao je do izražaja u filmu *Muškarci više vole plavuše*.

²² https://en.wikipedia.org/wiki/Allan_%22Whitey%22_Snyder

Marilyn je bila jako oprezna u korištenju kozmetike radi zaštite svoje kože. Navodno se umivala i do petnaestak puta dnevno kako bi izbjegla nečistoću i akne. Prije šminkanja obavezno je na lice stavljala debeo sloj vazelina ili Nivea kreme.

Svrha upotrebe tih masnih krema bila je što veći sjaj kože pod rasvjetom studijskih reflektora. Nikada nije previše matirala kožu jer je smatrala da to postaruje ukupan izgled. Puder koji je koristila bio je najčešće Max Factor.

Oči je dotjerivala nastojeći, po ugledu na Gretu Garbo, postići izdužen i pomalo pospan pogled. Uvijek je nosila umjetne trepavice, ali samo na vanjskim dijelovima oka, da bi postigla vamp-izgled. Često se govori da je nosila tuš oko kočiju, što nije istina, jer je, prema izjavama vizažista Whiteyja, on za iscrtavanje gornjih kapka očiju upotrebljavao tamno smeđu olovku, koja je davala prirodniji izgled. Uvijek joj je olovkom ili sjenilom ispod oka u vanjskom kutu ucrtavao male trokute kao sjene kako bi se stvarala iluzija da Marilyn ima još duže trepavice, a ucrtavanje crvenom olovkom unutarnje kutove oka trebalo je učiniti da joj bjeloočnice budu još svjetlije i bjelje.

Marilyn je htjela imati što više srcolik oblik lica. Zbog toga joj je vizažist crtao obrve vrlo visoko i šiljasto kako bi djelovalo da ima jako puno prostora između oka i obrva.

Uvijek je nosila jako rumenilo na obrazima, čelu i nosu, a highlighter joj je vizažist stavljao na vrhove obraza, oko nosa, po nosu i na sredinu čela, kako bi djelovala što mlađe.

Glavne za njezino šminkanje bile su usne. Navodno se Whitey istodobno koristio sa 5 različitih nijansi crvene boje kako bi joj usne djelovale što veće. Najdraža boja bila joj je Guerlain Diabolique, koja postoji i dan-danas pod imenom Guerlain Insolence. Whitey je prvo usne ocrtao mnogo tamnijom nijansom crvene boje vrlo visoko na vanjskim kutovima, a onda je pomalo dodavao tonove raznih crvenih, pa bi maramicom obrisao višak i sve bi ponovio opet, do 20-ak puta. Tek bi na kraju u sredinu donje usnice dodao bijeli puder i prozirno sjajilo koje je sam izrađivao. I sve što je preostalo bilo je nacrtati Marilyn poznati madež. (slika 21.).

Fotograf Milton H. Greene tvrdio je da je Marilyn Monroe genij make-upa, a jednom je prilikom duhovito i potpuno točno izjavio da se nitko ne probudi ujutro, umije i počešlja kosu te izađete iz kuće izgledajući kao Marilyn Monroe. Ona je znala apsolutno svaki trik koji je pridonosio njenom dobrom izgledu.

Slika 21. Marilynin porter iz 1953. godine kada je imala make-up najpoznajiji u svojoj karijeri; Izvor Internet wallpaperscraft.com

5. POST MARILYN I UTJECAJ MARILYN MONROE NA KULTURU

Marilyn Monroe je nakon svoje smrti, u 36. godini života, nesumnjivo utjecala na kulturu prošlog stoljeća, osobito na filmsku i glazbenu, a i na kulturu odijevanja i poimanja tjelesnih ideala ženske ljepote.

Nijedna legenda i niti ikoja ikona nije inspirirala toliko ljudi kao ona, i to podjednako glumice, pjevačice, dizajnere, redatelje i umjetnike. Sigurno je da su njome inspirirane interpretacije poticali vlasnici producenstskih, diskografskih, kozmetičkih i dizajnerskih te novinskih kuća. Oni su, naime, ispravno, zaključili da i sada postoji veliko zanimanje za Marilyn Monroe, da ljude intrigira njezin život i karijera i da će, prema tome, proizvodi s njezinim likom donositi zaradu.

5.1. Oponašatelji u šoubiznisu

Madonna je sigurno najglasovitija osoba koju je inspirirala Marilyn Monroe. Već 1986. godine Madonna je pozirala kao Marilyn, kosu je obojila u platinasto plavo i kratko je podšišala, koristila se je vrlo sličnim „*make-upom*“. Na kraju se, u travnju 1999. godine, pojavila na naslovnici *Vanity Fair* časopisa (slika 22.) odjevena kao Marilyn u haljinu dizajnera Boba Mackiea, koju je nakon nekoliko godina nosila i Fran Drescher u seriji *Dadilja*.

Haljina je bila srebrno-bijela od ručno našivenih šljokica, a jako je podsjećala na haljinu koju je Marilyn nosila kad je J. F. Kennedyju pjevala Happy B-day. Iste je godine Madonna nosila tu haljinu na svom performansu prilikom dodjele Oskara.

Madonna nastavlja podsjećati na lik Marilyn Monroe i u spotu *Material Girl* u kojem nosi gotovo identičnu haljinu kakvu je Marilyn nosila u filmu *Muškarci više vole plavuše*, s tim što je njezina mašna na stražnjici bila znatno veća. Plesna točka u tom spotu i tekst pjesme inspirirani su filmom i pjesmom iz filma *Dijamanti su najbolji prijatelji djevojaka*.

Madonna se na naslovnici španjolskog *Voguea* 1990. godine pojavljuje izbijeljene kose vrlo nakovršane, crvenih usana i jakih obrva odjevena u bijeli baloner. Fotograf Steven Meisel ovjekovječio ju je na fotografiji u identičnoj zelenoj bluzi, crnoj „pencil“-suknji i mrežastim čarapama kao što je Marilyn nosila u filmu *Autobusna stanica*.

Scarlett Johanson je također je tijekom svoje karijere nekoliko puta bila prerusena u Marilyn,

a i sami filmski kritičari često uspoređuju te dvije glumice zbog sličnog stila odijevanja, ženstvenih oblina, plave kose i punih usana. Dolce & Gabbana angažirao je 2010. i 2012. godine Scarlett Johansson kao zaštitno lice za liniju kozmetike. Odjenuli su je u bijeli svileni satenski korzet i na satenskim plahtama slikali s neraščešljanim plavim kovrčama i napućenim usnama. Prestižni proizvođač šampanjaca Champagne Moët & Chandon nekoliko je puta uzeo Scarlett Johanson za zaštitno lice, s tim da je slikana tako da je sličila na Marilyn. U ulozi Kay u filmu Crna Dalija snimanom po istinitom događaju ona izgledom potpuno podsjeća na Marilyn.

Nije moguće izostaviti ni predivnu Annu Nicole Smitch, koja je u ranom djetinjstvu gledala filmove s Marilyn Monroe i identificirala se s njom. Rekla je: «Želim biti poput nje»²³ i tu je namjeru ostvarila kao Playbojeva zečica, jer su se njezine fotografije oslanjale na izgled Marilyn na, možda, malo vulgarniji način.

Nažalost, i nju je stigla sudbina slična Marilyninoj. Umrla je mlada i sama od predoziranja tabletama.

Lindsay Lohan sljedeća je osoba koja se u siječnju 2012. godine slikala za časopis Playboy pozirajući na isti način kao i Marilyn gotovo 60 godina prije, na žarko crvenoj baršunastoj tkanini. Poput Marilynine izgledale su i fotografije objavljene za španjolski Vogue u kolovozu 2009. godine. Na naslovnici je Lindsay Lohan nosila Dolce & Gabbana haljinu s likom Marilyn. Kako su sve fotografije snimljene ispred natpisa Hollywood, slike mlade Marilyn sugeriraju da je moguće postići slavu kakvu je ona postigla – baš onako kako to biva u američkom snu. Lindsay se za naslovnici New York Magazina u veljači 2008. godine, oponašajući Marilyn, fotografirala s dvama velikim cvjetovima na grudima.

²³ The Anna Nicole Story, 2013. godina; distributer: Lifetime Movie Network

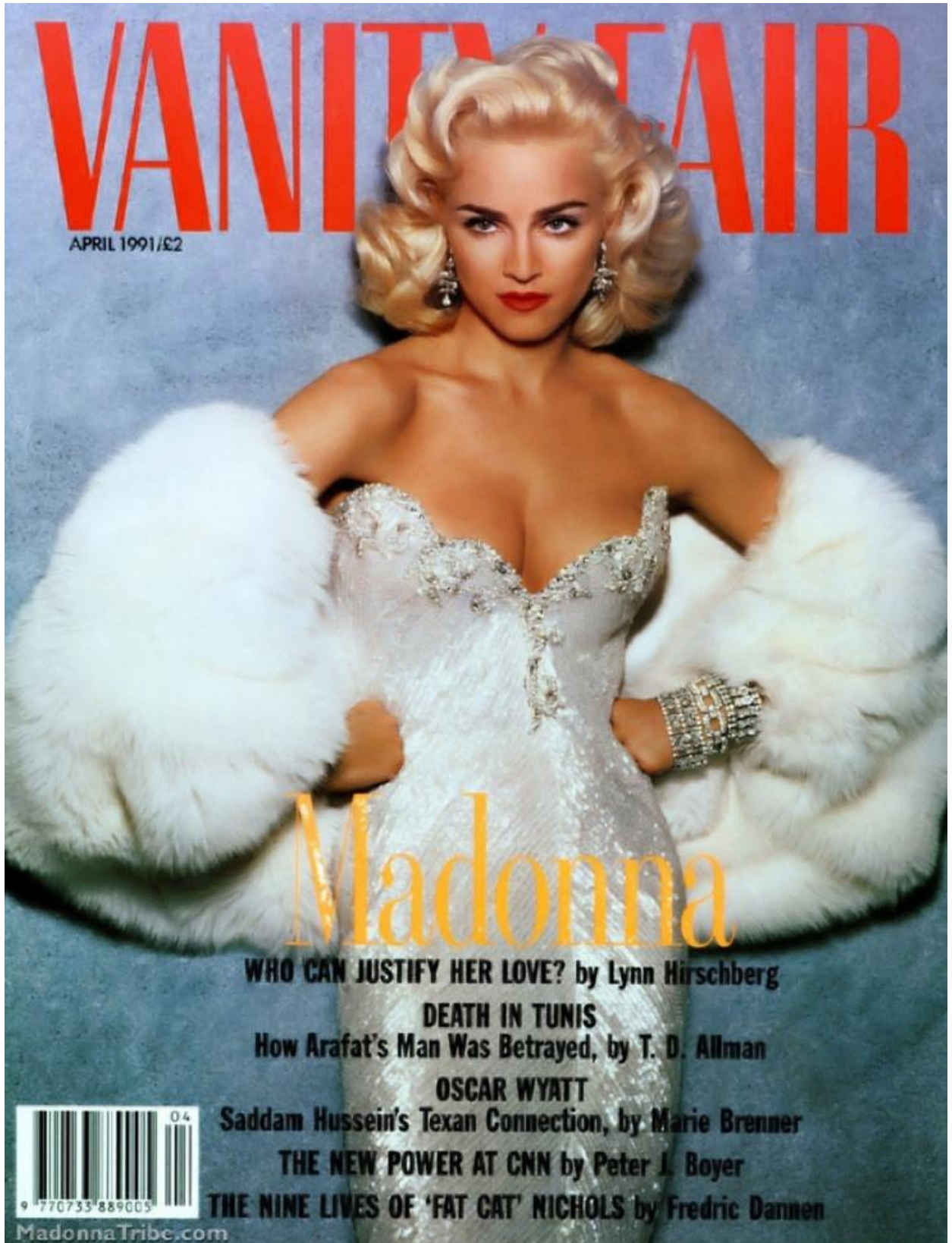
Glumica Jessica Lange osvaja Oskara za film Plavo nebo, u kojem je njezina uloga bila utemeljena na sličnosti, u idejnom i fizičkom smislu, na Marilyn Monroe. Iako Jessica u četvrtoj sezoni HBO-ove serije American Horror Story ima ulogu koja obnavlja lik i ulogu Marlene Dietrich, ona u nekoliko scena očito podsjeća na Marilyn Monroe.

Lady Gaga je u nekoliko navrata svoj fizički izgled prilagodila onome Marilyn Monroe. Bilo je to u 2009. godine prilikom dodjele MTV-jevih nagrada i u spotu s Tonyjem Benetom u kojem je nosila tirkizno zelenu periku s identičnom frizurom i make-upom kao u Marilyn i dugačku crnu čipkastu haljinu.

Ako se uzima da je Marilyn bila starleta dok je čekala na uloge u filmovima, onda se pri ovom nabranju oponašanja Marilyn nikako ne može izostaviti Kim Kardashian, koja je na naslovnici brazilskog Voguea 2016. godine pozirala kao Marilyn.

VANITY FAIR

APRIL 1991/£2

Madonna

WHO CAN JUSTIFY HER LOVE? by Lynn Hirschberg

DEATH IN TUNIS

How Arafat's Man Was Betrayed, by T. D. Allman

OSCAR WYATT

Saddam Hussein's Texan Connection, by Marie Brenner

THE NEW POWER AT CNN by Peter J. Boyer

THE NINE LIVES OF 'FAT CAT' NICHOLS by Fredric Dannen

MadonnaTribe.com

Slika 22. Madonna na naslovni Vanity Fair-a 1991. godine; izvor Internet www.pinterest.com

5.2. Filmski zapisi

Postoji nekoliko filmova koji su snimljeni o Marilyn Monroe u vremenu od njezine smrti do danas. Oni prate njezin život od rođenja ili se osvrću na dio života i s jednim isječkom pokušavaju dati slikovit prikaz njezine svakodnevnice. Filmovi nisu dobronamjerni, jer gotovo svaki film pokušava Marilyn prikazati kao šizofreničarku i mentalno nestabilnu djevojku. Oni vrlo često karikiraju ulogu i važnost Marilyn, a ponekad je nastoje prikazati na najgori mogući način.

Film *Blonde* iz 2001. godine film je o Marilyninu životu, a temelji se na samo nekoliko stvarnih događaja. Glumica Poppy Montgomery ni najmanje ne nalikuje na Marilyn, a što je još i gore, u filmu su kostimi poprilično loši, a radnja previše razvučena.

Film *Norma Jeane & Marilyn* još je jedan loš i niskobudžetski film iz 80-ih godina s lošim glumcima. Marilyn su u tom filmu glumile tri glumice, što je bilo potpuno nepotrebno.

Relativno je zanimljiv film pod nazivom *Marilyn: neispričana priča* snimljen 80-ih godina s dobrim iako nepoznatim glumcima.

Najbolji film snimljen o Marilyn i njezinu životu (podijeljenom na dva razdoblja, onom od rane mladosti pa do prvoga slavnog filma i na razdoblje do kraja života) bio je onaj u sklopu mini serijala iz 2015. godine *The Secret Life of Marilyn Monroe* (slika 3.14). Serijal je dobro snimljen, a glumica Kelli Collyer odradila je odličan posao i nevjerojatno nalikuje na Marilyn te savršeno imitira njezin plahi glas. Kostimi su odlični, gotovo identični originalima. Serijal je snimljen po istoimenoj knjizi.

Slika 23. Poster mini serijala „The secret life of Marilyn Monroe“ izvor Internet www.imbd.com)

5.3. Marilyn kao inspiracija dizajnerima

Marilyn je i nakon svoje smrti utjecala na modu jer je bila inspiracija brojnim dizajnerima.

Osamdesetih godina, kada je zavladao „power dressing“ s naglašenim strukom čiji je predstavnik bio Thierry Mugler , na revijama su djevojke često bile odjevene u korzet kao Marilyn, koja je poznata po nošenju neke vrste steznika/donjeg rublja pod nazivom girdle. U 80-im godinama prošlog stoljeća Mugler je diktirao ženama izrazito naglašena ramena najčešće s tada popularnim ranglan jastučićima te pojačane bokove i uske suknje. Poanta takvoga odijevanja nije bila kao kod Diora nježnost i sličnost cvijetu, već je naglasak na snažnoj ženi koja pokazuje svijetu da je spremna na to da može učiniti sve i pri tome izgledati seksi pa i vamp.

Mugler je u gotovo svakoj kolekciji imao barem jedan Marilyn-model. Takav je bio model iz 1993. godine, kada je mlada Eva Herzigova utjelovila Marilyn odjevena u usku pripijenu crnu haljinu do koljena u kojoj je luckasto i zvrkasto skakutala i koketirala s publikom. Mugler je taj koji je u modu vratio Marilyninu zlatnu haljinu iz Muškarci više vole plavuše uvrstivši takvu haljinu u nekoliko svojih kolekcija. Najpoznatija od njih izrađena je 2005. godine. Ona krasi i nadnaravnu ljepoticu u fantastičnim filmovima s temom iz druge dimenzije koju glumi Naomi Watts. Nju je ruski Vogue 2011. godine fotografirao u nizu fotografija kao Marilyn Monroe u zlatnoj vintage Mugler haljini. Glumica Naomi nekoliko se puta slikala kao Marilyn, a na premijeri jednog svoga filma 2008. godine pojavila se u plisiranoj bijeloj haljini koja je sezala do poda, izrađenoj po uzoru na zlatnu Marilyninu haljinu.

Jedan od dizajnera inspiriran likom Marilyn svakako je Jean Paul Gaultier, koji je 90-ih godina za Madonnu napravio sve korzete i kostime za njezinu turneju Blonde Ambitions.

U spotu časopisa Vogue Madonna ne samo da spominje Marilyn već je u nekoliko scena odjevena u razne kreacije Jeana Paula Gaultiera inspirirane Marilyn. Godine 2009. Gaultier dizajnira body-korzet lila boje i na pistu šalje manekenku crvenih usana i s razbarušenom kovčavom kosom, a te iste godine Lady Gaga odijeva takav korzet za dodjelu MTV-jeve nagrada, kojom prilikom osvaja nagradu za svaku kategoriju za koju je bila i nominirana.

Za sezonu zima 2009. godine Dolce & Gabbana predstavlja svoju kolekciju haljina s Marilyninim likom. Haljine su uske u struku, od bijelog satena s mnogo crnih podsuknji od tila, kako bi ostvarile iluziju 50-ih godina, ili su uske haljine s istim printom. Haljine su bile izrazito popularne te su korištene za brojna snimanja za Vogueove časopise diljem svijeta te za časopise Elle i Harpas Bazaar- Harper's Bazaar. Ti časopisi lansiraju i kolekciju majica sa Marilyninim likom.

Iako je Marilyn samo jednom nosila Diorovu haljinu, na snimanju 1962. godine, kada je odjenula crnu haljinu s ogromnim V izrezom na leđima, kuća Dior je 2011. godine u reklamnoj kampanji za svoj parfem J'adore kompjuterski izradila i lansirala fotografiju Marilyn kako uzima bočicu parfema i divi joj se.

Marilyn je prije smrti snimila glasovitu fotografiju kako se smije pored bazena, a zatim odijeva plavi mantil, što je 2013. godine iskoristio za svoju kampanju Brian Atwood tako što prikazuje Evu Herzigovu, koja u bež poluprozirnom mantilu hoda po rubu bazena te ga skida, osmjehuje se i koketira baš kao Marilyn.

Evu i Annu Nicole slikali su također za časopis Guess kao Marilyn i do dana današnjega Guess slika djevojke tako da nalikuju slavnoj glumici.

6. POSTUPAK IZRADE HALJINE UZ ZAVRŠNI RAD

Za izradu haljine uz završni rad inspiracija su bile tri haljine koje je Marilyn nosila u svečanim prilikama i na filmu. Ideja je nastala prilikom sasvim slučajnoga pregleda Marilyninih fotografija iz razdoblja od 1952. do 1955. godine.

Za haljinu je odabrana žarko ružičasta boja, tako zvana **magenta ili fuksija**, jer je haljinu takve boje 1953. godine Marilyn nosila u filmu *Niagara*, prvome filmu koji ju je proslavio. Inspiracija je bila i haljina koju je nosila 1953. godine, kad je osvojila nagradu *Photoplay Award*: Most Popular Female Star. Tu je haljinu dizajnirao Travilla izvorno za Ginger Rogers, od koje je bila posuđena za snimanje filma Marilyn Monroe *Majmunska posla*. Haljina je potpuno plisirana, sa srcolikim izrezom na grudima i s tankim naramenicama koje se vežu oko vrata.

Haljina koju se nikako ne može preskočiti najpoznatija je bijela haljina svih vremena, haljina iz filma *Sedam godina vjernosti*, a također ju je dizajnirao Travilla.

Kombiniranjem tih triju haljina izrađena je nova haljina od žarko ružičastog materijala viskoze s **mikrofibrom**. Haljina s unutarnje strane ima ušiveni „**bustier**“, koji se sastoji od poliamidnih košarica sa žicom, a do struka se s unutarnje strane nastavlja „**bustier**“ sašiven od istoga ružičastog materijala pojačanoga samoljepivom međupodstavom i plastičnom vrpcom (**fišbajn**). Na vanjskome gornjem dijelu haljina ima dvije dijagonalne asimetrične trake s trima glačanim naborima koje sežu do struka. Haljina ima duboki izrez na leđima i on dopire do pet centimetara iznad linije struka. Od struka suknja je krojena iz punog kruga i ima tri glačana nabora na lijevoj strani.

Haljina ima namjerno pojačan dio za grudi, kao što su ga sve Marilynine haljine uvijek imale, jer je ona voljela isticati svoje grudi.

Ideja koja je bila prisutna pri izradi završnog rada bila je sašiti haljinu po Marilyninim mjerama i prikazati tadašnje ideale ljepote naspram današnjih. S početka 90-ih godina datira pojava top-modela koji svojim izgledom promoviraju izrazitu mršavost modela (Kate Moss), s tim da se ta mršavost pokušava nametnuti društvu kao ideal ljepote i dan-danas. Društvo *prisiljava* modele da budu pothranjeni pod tobožnjom idejom *gajenja* ljepote. S druge strane danas postoje i „**plus size**“ modeli, koji promoviraju žene s oblinama – kao Kim K. – model koji svojim umjetnim oblinama pokušava stvoriti *novi* ideal ljepote. U današnje vrijeme ljudi

govore o tome da bi Marilyn bila „**plus size**“ model već zbog same činjenica da su njezine mjere 95 – 62 – 94 upravo one koje odgovaraju standardu osobe veličine 36. Jedino što su u Marilyn bile povećane grudi, stvarne veličine 75 –c, ali je ona govorila da su 75-d, jer je željela da izgledaju još i veće nego što su bile. Iz tog razloga sve su njezine haljine bile bogato podstavljene na dijelu za grudi, a šiljasti oblik je tome samo pripomogao.

Ideja koju uz rad priložene fotografije haljine predočuju jest prikazati premršave djevojke, *bez grudi ili bokova*, u poznatoj pozi kad se haljina Marilyn Monroe dignula preko struka.

Slika 24. Portret modela Ive Koštić sa tipičnom frizurom i šminkom u stilu M. Monroe; autor fotografije: Zvonimir Ferina, šminka: Kasandra Draganić

Slika 25. Portret modela Ive Koštić sa nacrtanim madežom u stilu M. Monroe; autor fotografije: Zvonimir Ferina, šminka: Kasandra Draganić

Slika 26. Model Iva Koštić u haljini izrađenoj za završni rad – fotografija u stilu poznate scene iz filma Sedam godina vjernosti; autor fotografije: Zvonimir Ferina, šminka: Kasandra Draganić

Slika 27. Model Iva Koštić u haljini izrađenoj za završni rad – fotografija u stilu poznate scene iz filma Sedam godina vjernosti; autor fotografije: Zvonimir Ferina, šminka: Kasandra Draganić

Slika 28. Model Iva Koštić u haljini izrađenoj za završni rad – pogled sa prednje i stražnje strane; autor fotografije: Zvonimir Ferina, šminka: Kasandra Draganić

7. ZAKLJUČAK

Marilyn Monroe bila je istinska modna ikona – istinski božanski lik svoga vremena – popularna i omiljena – u modi zbog svojeg ukusa i običaja u odijevanju i zbog novog poimanja ideala ženske fizičke ljepote. Ostvarila je svoje snove iz djetinjstva da «postane toliko lijepa da se ljudi za njom okreću kad prolazi». Ostvarila je i maštanje da je vide голу: *Bog i ljudi*, jer odjeća, mislila je ona, ljude samo skriva i uniformira.

Postigla je to da je dovoljno reći *Marilyn Monroe* pa da i ljudi koji su živjeli u vremenu i prostoru zajedno s njom, a i oni koji su se rodili mnogo poslije njezina vremena, pa čak i mnogo poslije njezine smrti odmah znaju o kome se radi. Sudjelovala je i pomogla stvaranju povijesti svoga vremena. Nakon njezine tragične smrti zaredale su tragedije američkih predsjednika i uglednika. Započelo je samoubojstvom Ernesta Hemingwayja, nastavilo se ubojstvima Johna i Roberta Kennedyja, Martina Lutera Kinga i nesrećama u obitelji Kennedy. Priča o Marilyn Monroe podsjeća na modernu bajku u kojoj se jedno dijete, nakon nesretnog djetinjstva, vine u nebo, među zvijezde... Nakon tragične smrti Marilyn Monroe postaje i književna senzacija, jer o njoj pišu dva najveća američka pisca: Norman Mailer napisao je romantičnu biografiju punu dobrote i poštovanja prema njoj i Arthur Miller, najveći dramatičar, eulogiju (posvetu) svojoj bivšoj ženi u knjizi *Poslije pada*, ne osobito dobronamjernu.

U završnom radu dokazano je da je Marilyn bila i zašto je bila ikona mode. Njezin je stav o odjeći i obući bio jasan, originalan i duhovit. Rekla je : «Odjeća mora biti dovoljno uska da pokaže da si žena i dovoljno široka da pokaže da si dama»²⁴. I rekla je: «Daj djevojci pravi par cipela i ona u njima može osvojiti svijet.»²⁵

Dokazano je i da sada njezin lik utjelovljuju mnogi umjetnici, glumci, pjevači i modni kreatori. Bajka o Marilyn Monroe ima nesretan kraj jer junakinja tragično umire. Ali možda i nije nesretan.

William Faulkner je u romanu *Grad* napisao vezano za samoubojstvo lika iz knjige: «Dojadilo joj je. Ljubila je, bila je kadra ljubiti, da ljubi, da daje i prima ljubav. Samo je dvaput pokušala i dvaput nije uspjela da pronađe nekoga, ne upravo dovoljno jaka, da tu ljubav zavrjeđuje, zaslužuje je, bude joj ravan, nego da bude dovoljno hrabar da je prihvati.»²⁶ I Marilyn Monroe je dojadilo!

²⁴ <http://www.vecernji.hr/moda-i-ljepota>

²⁵ <http://mudremisli.net/marilyn-monroe-citati/>

²⁶ William Faulkner, *Grad*, izdavač Mladost, 1959. godine, str. 380

8. LITERATURA

1. Donnelley, P.: Marilyn Monroe, Profil, 2004.
2. Mailer, N.: Marilyn Monroe – biografija, Prosvjeta – Alfa, Zagreb, 1974.
3. Duncan, P., Feeney, F.X.: Movie Icons Monroe, Taschen, Koln, 2006.
4. Steinem, G.: Marilyn Norma Jeane, Orion, 1992.
5. Mancinelli, A.: Fashionbox The Immortal Icons of Style, Thamer & Hudson, Rim, 2010.
6. Clayton, M.: Marilyn Monroe Unseen Archives, Parragon Book, Indonezija, 2005.
7. Summers, A.: The secret life of Marilyn Monroe, Gollancz, London, 1985.
8. Bailey, J.: Marilyn Monroe Gone but not Forgotten, Instinctive Product Development, China, 2012.
9. Faulkner, W.: Grad, Mladost, Zagreb, 1959.
10. DeWalt, B.: Marilyn Monroe UN HOMMAGE PHOTOGRAPHIQUE, Hors Collection, Chine, 2008.
11. DePaoli, G., McDaris, W.: Elvis +Marilyn 2X: IMORTAL, Rizzoli, New York, 1994.

Članci i internet izvori

1. Globus, Feljton 24.8.2007. Nepoznata Marilyn Monroe (str.90. – 95.)
2. Meridijani, lipanj 2011.
3. Marilyn (Norma Jeane Morthenson) Monroe (str.81. – 87.)
4. Budi.In.Chic, 15.lipnja 2016. Naslijeđe legende, Marily Monroe, dobrodošli u njezin intimni svijet (str. 38. – 42.)
5. Marilyn Monroe Gone ,but not Forgotten -Instinctive Product Devlopment 2012, www. Instinctivepd.com
6. Marilyn:Norma Jean ,photographs by Barris George izdavač: Orion Books Ltd, 2001. London ,WC2Hgea 2001.
7. Modna tajna Marilyn Monroe: Odjeća mora biti dovoljno uska, a obline istaknute - <http://www.vecernji.hr/moda-i-ljepota>
8. <http://mudremisli.net/marilyn-monroe-citati>
9. <http://marilynmonroe.com/>
10. <http://themarilynmonroecollection.com/marilyn-monroe/>
11. <http://www.glamamor.com/2014/10/JeanLouis-Biography.html>

12. <http://www.dcch.co.uk/Marilyn-Monroe-Legacy-of-a-Legend-Exhibi>
13. <http://www.biography.com/people/marilyn-monroe-9412123>
14. [https://en.wikipedia.org/wiki/Gentlemen_Prefer_Blondes_\(1953_film\)](https://en.wikipedia.org/wiki/Gentlemen_Prefer_Blondes_(1953_film))
15. https://en.wikipedia.org/wiki/How_to_Marry_a_Millionaire
16. https://en.wikipedia.org/wiki/The_Seven_Year_Itch
17. [https://en.wikipedia.org/wiki/Bus_Stop_\(1956_film\)](https://en.wikipedia.org/wiki/Bus_Stop_(1956_film))
18. https://en.wikipedia.org/wiki/Christian_Dior
19. https://en.wikipedia.org/wiki/William_Travilla
20. https://en.wikipedia.org/wiki/Allan_Whitey_Snyder

Filmovi

1. Suzy, 1936. godina, distributer: Metro Goldwyn Mayer
2. Night after night, 1932. godina, distributer: Paramount Pictures
3. The seven years itch, 1955. godina, distributer: 20th Century Fox
4. Gentlemen prefer blondes, 1953. godina, distributer: 20th Century Fox